

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881. Första Kammaren. N:o 16.

Tisdagen den 8 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Justerades protokollet för den 1 innevarande månad.

Anmäldes och bordlades följande ärenden:

Konstitutions-Utskottets Utlåtanden N:o 3, i anledning af väckt motion om ändring i § 6 Regeringsformen;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 6, i anledning af väckt förslag angående underdånig framställning hos Kongl. Maj:t om utarbetande och framläggande för nästa Riksdag af förslag till tullförening mellan Sverige och Norge; äfvensom

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 17, i anledning af väckt motion om stadgande af förmånsrätt för kommunalutskylder; samt

N:o 18, i anledning af väckt motion om kungörande för hvarje gång af tiden för allmänna tingsammans träden.

Vid föredragning af Bevillnings-Utskottets den 5 i denna månad bordlagda memorial N:o 5, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 2:dra punkten af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 1 angående allmänna bevillningen, godkändes den af Utskottet föreslagna voteringsproposition.

Vid föredragning af Banko-Utskottets den 5 innevarande Mars bordlagda memorial N:o 8, med förslag till omröstningsproposition i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut i fråga om förhöjdt

Första Kammarans Prot. 1881. N:o 16.

understöd åt enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, blev den föreslagna omröstningspropositionen af Kammaren godkänd.

Herr *Wallenberg* väckte följande motioner:

N:o 40, om ändring af 72 § Regeringsformen och 71 § Riksdagsordningen;

N:o 41, om ändring i 109 § Regeringsformen samt 5 och 23 §§ Riksdagsordningen;

N:o 42, om ändring af 48, 60, 65 och 75 §§ Riksdagsordningen; samt

N:o 43, om ändring af 69 § Regeringsformen och 65 § Riksdagsordningen.

Alla dessa motioner bordlades.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de denna dag bordlagda utskotts-betänkandena skulle sättas främst bland betänkandena på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 9 Mars, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 2 innevarande månad.

Herr Statsrådet *Richert* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af två Axevalla mötesfält tillhörande skogslotter;

2:o) angående anvisande af erforderliga medel för genomförande af Medelpads fögderis delning i två fögderier;

3:o) angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

4:o) angående medgifvande för Strömsholms nya kanalbolag att medelst årliga afbetalningar gälda återstoden af en bolagets skuld till staten; samt

5:o) angående täckande af en å anslaget till Marinregementet uppkommen brist.

Herr Grefven och Talmannen mottog dessa propositioner med förklarande, att de skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

De Kongl. propositionerna blefvo härpå föredragna och bordlagda.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Rääf* under nio dagar och Herr *von Platen* under fjorton dagar från och med morgondagen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 18 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att jernvägstrafikmedlen i beräkningen af statsverkets inkomster för år 1882 upptagas till 5,500,000 kronor, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen beslutat, att jernvägstrafikmedlen skola i berörda inkomstberäkning upptagas till ett belopp af 5,000,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—86.
Nej—38.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 94, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 82 Ja och 116 Nej; samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnis utgöra 168 Ja och 154 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställdes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 19, 1 punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att förslagsanslaget till beväringssmanskapets vapenöfning skall förhöjas till 1,000,000 kronor, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, kommer berörda anslag att till oförändradt belopp 652,500 kronor i 1882 års riksstat upptagas.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—92.
Nej—32.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 95, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 50 Ja och 149 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 142 Ja och 181 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 19, 2 punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts framställning om anvisande å extra stat för år 1882 af 150,000 kronor till Karlsborgs fästningsbyggnad, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts berörda framställning blifvit på det sätt af Riksdagen bifallen, att till fortsättande af arbetena vid Karlsborgs fästningsbyggnad för år 1882 anvisats ett extra anslag af 100,000 kronor.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—77.
Nej—47.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag, N:o 96, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 55 Ja och 143 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 132 Ja och 190 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande, af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 20, 2 punkten, föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill bifalla Kongl. Maj:ts framställning derom, att till byggande af ett pansarfartyg måtte beviljas 2,290,000 kronor,

samt deraf anvisas 650,000 kronor att å extra stat för år 1882 utgå, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i berörda ämne aflåtna framställning icke blifvit af Riksdagen bifallen.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—92.

Nej—31.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 97, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 60 Ja och 138 Nej; samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 152 Ja och 169 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställes jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 21 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen må till bestridande af kostnaderna för uppförande å statens jernvägstrafiks tomter i kvarteret Svanen i Stockholm af en byggnad, innehållande expeditions- och tienstelokaler samt åtskilliga boställslägenheter för innehafvare af befattningar vid statens jernvägstrafik, allt i öfverensstämmelse med Trafikstyrelsens förslag, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett särskildt anslagsbelopp af 400,000 kronor samt deraf anvisa 200,000 kronor att utgå under år 1882, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts i berörda hänseende gjorda framställning icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—92.

Nej—31.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 98, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 72 Ja och 126 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 164 Ja och 157 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Stats-Utskottet i dess memorial N:o 29 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att Riksdagen beviljar Ridarhussekreteraren C. O. Brakels enka Ida Brakei, född Carré, en årlig pension af 1,000 kronor, att utgå från och med Juli månad 1880, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har det om beviljande af berörda pension väckta förslag icke vunnit Riksdagens bifall.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—88;

Nej—29.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 99, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 29 Ja och 164 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 117 Ja och 193 Nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Anställdes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, omröstning öfver följande af Bevillnings-Utskottet i dess memorial N:o 5 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Bevillnings-Utskottets, af Andra Kammaren godkända hemställan, att Friherre De Geers ifrågavarande motion, N:o 1, icke måtte af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, lika med Första Kammaren, beslutit, att första punkten af 8 § Bevillningsstadgan skall erhålla följande lydelse:

“Bevillning för inkomst af kapital eller arbete eger *icke* rum, när den skattskyldiges sammanräknade årsinkomster understiga fyrahundra kronor, och utgår med en half procent, när de understiga niohundra kronor. Öfverstiga de icke ett tusen åttahundra kronor, äro trehundra kronor af inkomsten från kapital eller arbete fria från bevillning.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56.

Nej—64.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 100, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 138 Ja och 56 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 194 Ja och 120 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Anställes, jemlikt 65 § Riksdagsordningen omröstning öfver följande af Banko-Utskottet i dess memorial N:o 8 föreslagna och af båda Kamrarne godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller Banko-Utskottets af Riksdagens Första Kammare godkända hemställan, att det enkefru Louise Wigström, född von Schwerin, af Riksbankens medel tillagda årliga understöd af trehundra kronor skall från och med början af innevarande år utgå med ett till sexhundra kronor förhöjdt belopp, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i enlighet med Andra Kammarens beslut, Utskottets öförmälda hemställan afslagit.

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—76;

Nej—41.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra Kammaren, ankom derifrån ett protokollsutdrag N:o 101, som upplästes och hvaraf inhemtades, att omröstningen derstädes utfallit med 71 Ja och 119 Nej, samt att båda Kamrarnes sammanräknade röster befunnits utgöra 147 Ja och 160 Nej; hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Adlersparre	med 59 röster	
„ Asplund	” 59	”
Friherre Barnekow	” 59	”
Grefve Beck-Friis	” 59	”
Herr Bennich	” 59	”
„ Burenstam	” 59	”
Grefve De la Gardie	” 59	”
Herr de Maré	” 59	”
Grefve Ehbrensvärd	” 59	”
Friherre von Essen, Fredrik	” 59	”
Herr Evers	” 59	”
„ Fock	” 59	”
Friherre Hamilton	” 59	”
Herr Hammarhjelm	” 59	”
„ Kockum	” 59	”
Friherre Palmstierna	” 59	”
Herr von Platen, Philip	” 59	”
„ Rappe	” 59	”
„ Reuterskiöld	” 59	”
„ Robson	” 59	”
Grefve Sparre	” 59	”
Herr von Strokirch	” 59	”
„ Stråle, W.	” 59	” och
„ Sundell	” 59	”

Företogs val af sex suppleanter till Kammarens valmän för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken och Riksgäldskontoret jemte deras suppleanter; och befunnos, efter valförrättningens slut, dertill hafva blifvit utsedde:

Herr Falk	med 30 röster
„ Raäf	” 30 ”
„ Laurell	” 30 ”

Herr Widmark..... med 30 röster
 Grefve Strömfelt..... „ 30 „ och
 Friherre von Essen, Reinhold „ 29 röster,
 sedan ordningen mellan de fem förstnämnde blifvit genom lottning
 bestämd.

Herr Grefven och Talmannen tillkännagaf, att anslag före
 kl. 1 e. m. utfärdats till detta sammanträdes fortsättande kl.
 7 e. m.

Föredrogos och hänvisades till Konstitutions-Utskottet Herr
Wallenbergs under gårdagen bordlagda motioner:

N:o 40, om ändring af 72 § Regeringsformen och 71 § Riks-
 dagsordningen;

N:o 41, om ändring i 109 § Regeringsformen samt 5 och 23 §§
 Riksdagsordningen;

N:o 42, om ändring af 48, 60, 65 och 75 §§ Riksdagsordnin-
 gen; samt

N:o 43, om ändring af 69 § Regeringsformen och 65 § Riks-
 dagsordningen.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran
 följande, sistlidne dag bordlagda ärenden, nemligen Konstitutions-
 Utskottets utlåtande N:o 3, Bevillnings-Utskottets betänkande N:o
 6, samt Lag-Utskottets utlåtanden N:is 17 och 18.

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen. Föredrogs å nyo Stats-Utskottets den 4 och 5 innevarande
 Mars bordlagda utlåtande N:o 24, i anledning af väckt motion om
 eftergift och lindring i fråga om återbetalningen af oguldna åter-
 stoden af det till sänkning utaf sjöarne Kalfven och Fegen be-
 viljade statslån.

Herr Nordenfelt: Sedan Riksgäldsafdelningen lyckligen af-
 slagit denna framställning, har, genom några outredda naturkraf-
 ter, inom Stats-Utskottet motionen blifvit delvis bifallen. Jag var då
 tyvärr icke närvarande, men kan icke finna det slut, hvartill Ut-
 skottet i denna sak har kommit, vara riktigt.

Kongl. Styrelsen för Allmänna väg- och vattenbyggnader har
 afstyrkt all åtgärd, och Kongl. Maj:t har heller icke funnit skäl
 att göra någonting för saken, och efter en noggrann granskning af

alla hit hörande handlingar har också jag kommit till samma resultat. Saken förhåller sig nemligen så, att det är delegarnes eget stora oförstånd, som har bragt dem till de svårigheter, hvori de befinna sig, och då tycka de, att det är så beqvämt att komma till staten med begäran om hjälp. Staten har dock redan hjälpt dem alldeles tillräckligt. De hafva åtnjutit 7 års — säger sju års — räntefrihet på det statslån, de förut haft, nemligen från 1869 till och med år 1875: utgörande utom räntor ett direkt anslag af 12,145 kronor. — Bolaget bildades redan år 1857 och bestod af sex personer. I stället för att in-teckna bolagets förpligtelser enligt bolagsreglerna i hvarandras egendom, i stället för att söka förena med sig så många som möjligt af strandegarne, gingo de blindt på och brydde sig icke om hvad de andra strandegarne önskade. Bolaget erhöi i September år 1868 ett statslån af 34,700 kronor. Då hade redan Kongl. Maj:ts dom fallit, som berättigade till sjösänkningens företagande. Då var ock bestämdt, att ett vattenverk skulle inlösas för mindre än 19,000 kronor, men då var bolaget icke beredt att göra något; utom att inlösa nämnda vattenverk. Sedan suddades i tio år, innan arbetet blef färdigt. Arbetet utfördes helt och hållet planlöst, ibland arbetade man, ibland arbetade man icke, allt efter som det föll dem in, eller tillgångarna för tillfället medgäfvos. Räntorna å utlagda kostnader lades under tiden årligen till arbetskostnaden. Ingen af bolagsmännen synes haiva haft något förstånd om juridiska angelägenheter eller förmåga att uppgöra hotande rättstvister. Strandegare, som underskrifvit ansökningen till Kongl. Maj:t om sjösänkningen, tillätos att undandraga sig att deltaga. Oaktadt allt detta är företaget icke på långt när så förtvifladt, som motionärerne uppgifvit. Förste undersökningsförrättaren, som uppgjorde kostnadsförslaget, har beräknat, att genom sjösänkningen skulle torrläggas 897 tunnland vattendränkta jord för en kostnad af 69,418 kronor och vinnas omkring 600 tunnland förut öfversvämmad mark. Han beräknade, att vinsten skulle blifva 199,000 kronor; således skulle äfven om företaget kostat 96,387 kronor, det vara ett ganska godt företag. Graderingsmännen hafva kommit till icke fullt så fördelaktigt resultat, men i allt fall ett ganska godt. Den förut vattendränkta jorden lär nemligen till större delen bestå af dyjord, på lerbotten, hvarpå man kan odla hvete. Bolaget har icke fört några ordentliga med verifikationer försedda räkenskaper öfver sina ränteliqvider och öfriga utbetalningar, till följd hvaraf alla de, som icke velat deltaga i kostnaderna, klagat öfver, att de icke fått se reviderade räkenskaper eller något annat, som bestyrkt utgifterna, och förklarat sig hellre vilja afstå en del af sin jord än betala så mycket penningar utan bevis på att de riktigt blifvit använda. Saken är dock nu så långt framskriden, att egodelningsrätten tilldömt bolaget en del af den jord, för hvilken strandegarne icke velat betala, och frågan derom hvilat nu hos Kongl. Maj:t, som väl icke kan finna annat att göra än att bifalla den redan på marken afsatta jordens öfvergående till bolaget. Då får bolaget i sin hand all denna jord, utom den del som

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kälven och Fegen.
(Forts.)

*Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalffen och
Fegen.
(Forts.)*

motsvarar den gamla jordens värde. Denna jord kan ju bolaget sedan sälja och betala sina skulder med köpeskillingen. Statens lån står icke i den ringaste fara, ty det får förmånsrätt i den förbättrade jorden. De andra långifvarne kunna vänta lika gerna som staten. Riksdagen har redan en gång medgifvit bolaget räntefrihet och uppskof med annuitetens erläggande i fyra år utöfver det första aftalet. Nu säger Utskottet så lätt och gladt att här icke är fråga om någon uppoffring för staten, utan blott att lemna anstånd, så blir bolaget nog i tillfälle att betala. Men då vill jag anmärka, att det icke finnes spår till bevis, att bolaget verkligt behöfver detta uppskof. Naturligtvis tycka bolagsmännen, att det skulle vara angenämt att slippa betala, men de böra med sina tillgångar kunna fullgöra sina skyldigheter till staten utan någon särdeles svårighet. Ett bolag så beskaffadt som detta kan naturligtvis icke behålla och sköta all denna jord belägen på många olika ställen, utan det kommer väl att sälja en stor del deraf.

Den uppoffring, som nu är i fråga, är alldeles icke så obetydlig, som Utskottet antydt. Det är nemligen fråga om ränta i fem år på 34,700 kronor efter 8 procent som bolaget är skyldigt att betala; det gör 2,776 kronor per år. Fem gånger detta belopp gör 13,880 kronor, hvarmed stats-inkomsterna under dessa fem år skulle komma att minskas. Det är ett räntefritt lån på fem års räntor eller 7,830 kronor, som man nu åter vill gifva bolaget, för så lång tid, som erfordras till dess hela lånet blifvit amorterad eller, om jag minnes rätt, omkring 20 år; och dessutom uppskjuta kapitalafbetalningen under fem år. Vidare är Utskottets förslag så otydligt skrifvet, att ingen kan med visshet säga, hvad meningen är. Då jag läste det första gången, trodde jag, att meningen skulle vara, att bolaget skulle få full frihet från att betala räntan under fem år, men så lär meningen icke vara. Meningen lär allenast vara ett uppskof med ränteliqviden för fem år. Det står visserligen, att bolaget under fem år skall befrias, men om det sedan skall återbetala dessa årens räntor, eller om befrielsen gäller för all tid, står icke. Kongl. Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader har till Kongl. Maj:t anfört, att de resultat, som kunde väntas af den verkställda sjösänkningen, voro till fullo ernådade samt att brist, åtminstone tidtals, på förständig ledning af arbetet synes hufvudsakligen hafva vållat den stora tidsutdräkten med företagens fullbordande och dess fördyrande. När man dertill lägger att bolaget lånat upp penningar och sannolikt lagt ränta på ränta under så lång tid till kostnaden, så är det naturligt, att det kommit i svårigheter, men det beror endast derpå, att bolagsmännen handlat så oförståndigt. Kostnaden har visserligen blifvit dyrare, än den upptogs i kostnadsförslaget, men efter mensklig beräkning hade så icke behöft ske, om bolaget skött arbetet ordentligt och med sig förenat flere strandegare.

Om man nu beviljar ett sådant anstånd, är det så säkert som att jag står här, att det kommer många sådane bolag att säga:

“kunna icke också vi slippa betala?” När man vill hafva ett dylikt anstånd, är det naturligt, att man klagat så bittert som möjligt och framhåller saken i mörkaste dager. Här är icke styrkt något verkligt behof. De hafva betalt ränta å lånet till och med den 20 Juli 1880. Nu är det kanske en annuitet, som de icke betalt, men detta därför, att de väl vänta på anstånd. Jag kan icke se annat, än att de, till dess Kongl. Maj:ts dom faller och de få jord att sälja, hvilket utan tvifvel kommer att snart ske, kunna reda sig förträffligt utan betalningsanstånd. Och då jag anser, att staten icke i oträngdt mål och utan vederbörandes pröfning och godkännande bör göra sådana medgifvanden, yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen.
(Forts.)

Friherre von Kræmer: Jag kan icke neka, att den föregående ärade talarens anförande, så högt värde jag eljest sätter på hans åsikter, denna gång på mig gjort ett högst obehagligt intryck, ty den genomgående tonen deri var obarmhertighet.

Han sade, att det vore i och för sig sjelft ett godt företag, till hvilket resultat han kom genom att afdraga den kostnad, hvar till det nu har gått, från det värde, som vid första företaget af saken den vunna jorden antogs komma att uppgå till. Men först och främst är det ju icke styrkt, att denna jord verkligen kommer att gifva ränta på en sådan uppskattning, och vidare bör väl hvar och en, som haft göra med landbruksföretag, veta, att en odling kan blifva ett godt företag i längden, men att den också kan blifva fullkomligt ruinerande, om, genom forcerande af betalningen, de, som företagit den, drifvas för tidigt till utgifter, som de icke kunna bära, innan de kunna hemta motsvarande revent af företaget. Så är just förhållandet här.

Det är ju endast fråga om att gifva dem ett ögonblicks andrum — ty fem år i sådana saker äro att förlikna med ett ögonblick — på det att de måtte tillgodogöra sig inkomsten af dessa tunnland torrlagd jord, och att företaget sålunda måtte blifva ett godt företag. Men om de forceras till utgifter, som de icke ännu kunna bära, så, långt ifrån att det blir ett godt företag, blir det ruin för dessa personer, som med egen risk nedlagt kostnader och arbete på ett för det allmänna gagneligt företag. Huruvida detta kan vara önskvärdt, öfverlemnar jag åt Kammarerna att afgöra. Jag ber om ursäkt, om jag varit något varm; men det framkallades af den obarmhertighet, som jag tyckte genomgick den förste talarens yttrande. Han sade äfven, att staten löper ingen risk, den får nog ut sitt, de andra fordringsegarne kunna vänta. Huru vet den talaren, att andra hafva mera lust att vänta än staten? Dessutom hemställer jag, om det kan vara med statens välförstådda intresse förenligt att ruinera små hemmansegare och ställa så till, att staten möjligen efter konkurs får öfvertaga dessa små hemman, helst då staten just håller på och säljer alla sådana sina hemman, som ej gifva minst 200 kronor i arrende. Skall den nu i stället genom tramtvingande af konkurser skaffa sig nya sådana små hemman?

*Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Hvad nu angår de svårigheter, som detta bolag haft att kämpa mot, så har man försökt att resonnera bort dem. Men jag ber att få rekapitulera några hufvuddrag af dem. Det var ett bolag, bestående af sex personer, som med solidarisk ansvarighet beslöto sig för detta företag. Först sedan de blifvit tvungna att lösa ett säg- och qvarnverk jemte ålfiske för 18,000 kronor — och som bolaget till på köpet icke fick lösa straxt, utan först efter oändligt krångel, enär af motparten derom anställdes en sjuårig process, som bolaget slutligen vann — först efter dessa motgångar, säger jag, var det som bolaget första gången begärde ett statslån. Redan detta talar icke så litet till bolagets förmån. Det gjorde icke så, som det plägar ske i dylika företag; satte i scen en teckning på hälften eller en tredjedel af kostnadssumman och sedan ingick till Riksdagen med begäran om återstoden, utan det företog saken med egna krafter, och först flera år efteråt, sedan det stött på en mängd oförmodade svårigheter, begärde det icke något anslag, utan endast ett lån af staten. Sedermera inträffade ytterligare svårigheter. Den ende herreman, som deltagit uti företaget, Herr Ehrengranat, skilde sig från bolaget, sedan han i sina egna affärer råkat på obestånd. Man påstår, att han, som varit bolagets ordförande och hela förslagets upphof, derefter ingick kompaniskap med en trävaruhandlande i orten, i hvilken intresse det låg, att icke sjösänkningen kom till stånd, på det att derigenom hans flottled icke skulle försämras. Sålunda miste bolaget sin ende rätt skrif- och räknekunnige medlem och chef, och ändock förebrår man delegarne att de under sådana förhållanden icke kunnat föra formelt ölfria räkningar eller så klart uträkna kostnaden för hvarjetunnland, att motståndarne ej skulle kunna finna fel deri. Vidare afgick en annan, en förmögnare deltagare genom döden ur bolaget, som således nu bestod endast af de fyra fattigaste delegarne. Derpå fingo de betalningsanstånd några år, men oaktadt dessa anstånd slutade dock all den räntefrihet, som de åtnjöto, tre år, innan de hunno fullborda företaget.

Slutligen ber jag att mot den förste talarens anförande få påpeka, att jag icke riktigt kan förstå, att han icke kan förstå Utskottets betänkande. Der står tydligt: "och har Utskottet ansett ränta böra af bolaget staten godtgöras äfven för den tid, hvarför anstånd med annuitetens erläggande sålunda beviljats, vid hvilket förhållande statens uppoffring komme att inskränkas till räntan å de obetydliga räntebelopp, som eljest skolat under samma tid erläggas, äfvensom till en något framflyttad återbetalning af kapitalet".

Kan något sägas tydligare? Utskottet säger således, att de skola betala igen räntan, som de nu slippa betala under fem år, och tillägger såsom en ytterligare förklaring att sålunda statens förlust inskränkes endast till räntan på detta obetydliga räntebelopp. Sedermera heter det i klämman mot slutet: att i "den mån sådan ränta är ogulden och, med iakttagande af 1868 och 1873 års riksdags beslut om viss tids räntefrihet", den bör utgå. Uti dessa citerade riksdagsbeslut står, i huru många år och under hvilka år de skola åtnjuta räntefrihet. Är då ej deras blifvande

skyldighet utan all möjlighet af tvifvel bestämd? Men på tal om ränta å statens medel hemställer jag, om det i hvarje händelse är skäl att så strängt hålla på denna åsigt: att staten icke bör förlora någon ränta. Först och främst ber jag få säga, att det är en stor fråga, huruvida staten någonsin bör ikläda sig ränteförlust för allmänna företag; men stora frågor böra vid stora tillfällen utkampas, och icke på ett stridsfält så obetydligt som det nu föreliggande; annars blir det som i den bekanta latinska versen att "bergen föllo i födslovåndor och födde en löjlig liten råtta". Men om nu staten aldrig skall ikläda sig någon ränteförlust, äfven om det kan gagna ett allmännyttigt företag, då hemställer jag, om denna princip vid alla tillfällen håller streck. Den skulle möjligen hålla streck, om här vore fråga om ett aktiebolag och dylika enskilda inrättningar, hvilka antagligen, så snart de fått penningarne, gjorde dem räntebärande. Men, mine Herrar: är det så säkert, att de penningar, som till staten inflyta i form af afbetalningar på detta lån, verkligen komma att användas räntebärande? Placerar staten alla sina medel räntebärande? Att man genom ett bifall här skulle etablera ett nytt prejudikat, det tillåter jag mig att bestrida, ty sådana lindringar hafva många gånger förut förekommit. Så medgafs vid 1865—66 årens riksdag att det bolag, som bildats för sänkning af sjön Veselången m. fl. vattendrag dels i Elfsborgs och dels i Hallands län och vid 1858—59 årens riksdag erhållit ett statsunderstöd af 50,000 kronor, deraf 40,000 kronor såsom lån och 10,000 kronor såsom anslag utan återbetalningsskyldighet, med 5 års ränte- och amorteringsfrihet, skulle erhålla ytterligare tre års befrielse från erläggande af ränte- och kapitalafbetalning. Vidare beslöts vid 1867 års riksdag att det bolag, som skulle sänka sjöarna Tjurken, Näfvelsjön, Furusjön och Stensjön m. fl. vattendrag i Myresjö, Näfvelsjö och Näsby socknar af Östra härad och Jönköpings län, hvilket bolag vid 1862—1863 årens riksdag beviljades ett lån å 42,000 kronor med tre års ränte- och amorteringsfrihet, nu skulle få ytterligare två års anstånd med ränteinbetalningen och kapitalafbetalningen, och detta på den grund, att den höjdsträckning, som måste genomgås och antagits bestå af grus och sten, under arbetets utförande befans vara berg, hvarigenom kostnaden betydligt blef förökad; hvarjemte bolaget haft det missödet, att den person, som på entreprenad åtagit sig arbetets utförande, aflidit, hvarigenom detsamma under någon tid måst afbrytas. Vid 1868 års riksdag beslöts, att de, som åtagit sig att sänka sjön Vesan i Listers härad af Blekinge län, och hvilka 1863 års Riksdag beviljat ett lån å 50,000 kronor med tre års ränte- och amorteringsfrihet, skulle få åtnjuta ytterligare trenne års amorteringsfrihet på grund af de svårigheter, som mött vid arbetets utförande. Det är således icke något nytt prejudikat att, då särdeles bevakande omständigheter förefinnas, ytterligare ränte- och kapitalafbetalningsfrihet beviljas. Då vidare här denna gång särskildt tillkommer, att den ränta, som de under loppet af dessa fem år skulle slippa att erlägga, sedermera skall betalas, är detta ju så långt ifrån att

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen.
(Forts.)

Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)

vara ett ökande af prejudikaten, att det ju tvärtom innebär ett försvagande af de förra prejudikaten; enär vid dessa, den uppskjutna räntan ej sedan skulle återgäldas? Jag hemställer till Herrarne, om icke hvad vi mest af allt behöfva — i vårt vidsträckta land, der den odlade jorden står i så ofördelaktigt procentförhållande till den öfriga delen af landet — om ej hvad vi mest af allt behöfva är *odling*? och om icke då ett företag, sådant som det ifrågavarande, är bland det för staten gagneligaste, som kan utföras? Äfven sjelfva Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som af formella skäl kommit till ett afstyrkande af bolagets ansökan, erkänner uttryckligen, att ändamålet med sjösänkningen är "fullständigt vunnet", hvilket, i parentes sagdt, icke är så vanligt vid sjösänkningar, och att frostländigheten i orten dels försvunnit, dels betydligt förminskats. Jag hemställer då, om icke detta företag varit en förtjenstfull sak, och om icke, då stora svårigheter förefunnits och särdeles bevekande omständigheter tala, det nu vore billigt och otvetydigt *rätt* att nu bevilja den föreslagna ringa lindringen?

Jag tror således, att Stats-Utskottets tillstyrkande af denna lindring, hvilket beslut i Utskottet fattades utan någon reservation af någon Första Kammarens vid ärendets behandling närvarande ledamot, är grundadt på goda skäl, och jag anhåller på det lifligaste, att Första Kammaren nu behagade öfva rättvisa och billighet genom att bifalla Stats-Utskottets betänkande i denna sak.

Friherre Barnekow: Då jag första gången fick detta betänkande i hand och genomläste det, tänkte jag: hvad är meningen härmed, skall bolaget erhålla räntefrihet eller icke? Jag studerade och funderade och kom slutligen till det resultat, att det skulle beviljas räntefrihet under fem år. Derpå utbytte jag åsigt med en ledamot i Stats-Utskottet, och han underrättade mig då om, att detta icke var meningen, utan att de skulle betala räntan *sedan*, efter förloppet af flera år. Då trodde jag, att detta var förhållandet. Jag läste emellertid ytterligare genom betänkandet, när jag kom hem, och står nu på den ståndpunkten, att jag tror, att bolaget skall få räntefrihet under fem år och detta därför, att Utskottet säger, att bolaget må befrias från skyldigheten att erlagga ränte- och kapitalafbetalning under fem år; men när dessa år äro förbi, skall det gälda såväl ränta å återstående kapitalskulden i den mån, sådan ränta är ogulden, som kapitalafbetalning. Jag hemställer, om den ränta, som är efterskänkt, kan kallas *ogulden*? Är den icke ogulden, så kan jag icke tänka mig annat, än att bolaget må befrias från att betala både annuitet och ränta under dessa år, och hade Utskottets hemställan gått i den riktningen, skulle jag hafva biträdt densamma. Men då så icke nu är förhållandet, yrkar jag rent afslag.

Herr Wallenberg: Det är icke så många dagar sedan jag hörde ett yttrande fällas här i Kammaren, att det vore mycket

farligt att förhöja en liten pension för en 83-årig enka, och att det icke ur principiell synpunkt skulle gå för sig. Det kan nog vara att det är rätt. Men jag tillåter mig fästa Herr Talmannens uppmärksamhet derpå, att det är ännu farligare att ändra ingångna låneafstal emellan enskilda personer och staten; ty beträda vi en gång denna väg, då få vi icke göra annat än att sitta öfver sådana frågor såsom en slags jury-domstol. Det var en tid, då jag satt i Stats-Utskottet och då sådana frågor förekommo, som voro mycket behjertansvärda och i afseende på hvilka barmhertigheten förtjente att komma med och ingå såsom motiv; men den tiden ansågs ett bifall till dylika framställningar så oegentligt, att Utskottet alltid afstyrkte dylika framställningar, till och med om de hade kommit den rätta vägen eller från Kongl. Maj:t till Riksdagen. Nu är det sant, att ifrågavarande bolag har sökt hjälp hos Kongl. Maj:t, men icke erhållit någon sådan, och jag tager för gifvet, att regeringen har bättre reda på förhållandet, än Kammarren kan få här. För min del tror jag icke, att någon fått en stadgad öfvertygelse på grund af här anförda skäl. För mig finnas, för och emot, två skäl, som jag fått reda på, *det ena* är en sakkunnig persons förklarande, att bolaget har skött sig illa och sålunda sjelf vållat sin iråkade förlägenhet, och *det andra* är det, att en person, som representerar den ort, der denna sjösänkning egt rum, har talat om barmhertighet. Skall jag nu välja mellan hvad jag anser rätt, å ena sidan, och hvad som är barmhertigt å den andra, så beslutar jag mig för hvad jag anser vara *rätt* och yrkar afslag.

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kalfeen och Fegen.
(Forts.)

Herr Nordenfelt: Om jag tager den uppgifna kostnaden, 96,387 kronor, och dividerar den med antalet af de torrlagda tunnland, eller 897, så får jag en summa af 108 kronor per tunnland, och det är hvad denna jords förbättring högst kostar; dervid är dock icke inräknad 600 tunnland sjöbotten, som blir mer eller mindre gräsbärande. Att bolaget har beräknat sig en större vinst än det i verkligheten fått, är obehagligt för delegarne; men icke tror jag att de blifva ruinerade för det att de köpa en så stor jordförbättring för sådant pris. Att de icke förr fått tillträda all den för odling vunna jorden, är deras eget fel. Redan år 1868 inlöstes och utrefs det icke särdeles dyrköpta vattenverket, som uppdämde vattnet och förorsakade öfversvämningar, så att strax derefter hafva de kunnat börja odlingen af de högst belägna ängarne. Naturligtvis är jag icke så barmhertig som de andra, hvilka vilja medgifva lindringen, men jag vågar påstå, utan att någon obarmhertighet må läggas mig till last, att man här ingalunda styrkt något verkligt behof. Att man råkat i tvister, och att en skrifkunnig herreman lemnat bolaget åt sitt öde, är något som händer i alla dylika företag. Men hafva de icke sjelfva varit skrifkunniga, hvilket jag vågar påstå, som genomläst den tjocka lunta, de producerat och till Kongl. Maj:t ingifvit, så hade de lätt kunnat aflöna någon ännu mera skrifkunnig person.

*Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Man har vidare yttrat, att staten icke behöfver dessa penningar, och att det icke är sagdt, att de skulle komma att blifva räntebärande. Jo, just dessa penningar, som skola flyta in, gå åter ut såsom nya lån och befordra andra företag derigenom. För detta eller andra ändamål skulle, om Utskottets förslag bifalles, komma att fattas i budgeten de belopp, som man vill låta bolaget räntefritt behålla. När dertill kommer, att skillnaden mellan motiven och "klämman" i föreliggande betänkande är alldeles ovedersäglig, såsom en talare redan tydligt ådagalagt, vidblifver jag mitt yrkande om afslag.

Herr Ekman, Carl: I en fråga af den beskaffenhet som den förevarande vågar jag förmena, att en noggrann utredning alltid bör föreligga, innan Riksdagen angående densamma fattar sitt beslut. Vi hafva här hört, att personer, hvilkas åliggande det varit att i främsta hand söka taga reda på förhållandena i denna fråga, uttalat alldeles skiljaktiga åsigtter. En, som har stödt sig på utlåtandet från Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, har ansett, att detta företag varit ett godt företag. En annan åter har förmenat, att, om staten skulle utkräfvä all sin rätt på grund af gällande kontrakt med delegarne i detta bolag, följderna skulle blifva, att hemmansegarne blefve ruinerade. Skulle nu verkligen förhållandet vara sådant som den siste talaren har framhållit, så vill det synas mig vara förvånande, att icke denna ansökning om aflåtande af nådig proposition till Riksdagen, som delegarne i sjösänkingsföretaget gjort hos Kongl. Maj:t, skulle hafva föranlett någon framställning om eftergift i de bestämda lånevilkoren. Utskottets betänkande upplyser, att delegarne i företaget ingått till Kongl. Maj:t med en sådan ansökning, och i fall en noggrann pröfning, som ingen kan bättre åstadkomma än Kongl. Maj:t, skulle leda dertill, det verkligen någon fara vore å färde, att delegarne i företaget skulle blifva ruinerade, så skulle detta, enligt mitt förmenande, sannolikt föranleda en nådig proposition till Riksdagen; men då någon sådan ännu icke har afhörts, vågar jag tro, att man gerna kan, i det skick hvari frågan nu befinner sig, afslå densamma. Jag anhåller om afslag.

Rop hördes nu på proposition.

Friherre Klinckowström: Jag vill påminna mig, att det finnes en komedi, som heter "*mycket väsen för ingenting*". Och jag tror, att den som följt med diskussionen här i denna Kammare rörande den föreliggande frågan, skall vara frestad antaga, att denna komedi nu uppfördes här. Detta rörande den finansiella delen af frågan! Ty, mine Herrar, hvarom gäller väl frågan? Jo, räntefrihet under fem år på ett lån, som staten beviljat dessa hemmansegare för deras ifrågavarande sjösänkingsarbete.

Enligt den uträkning jag gjort, belöper sig den ränteförlust, staten lider genom ifrågavarande betalningsanstånd med ränte-

liquiderna under fem år, till ett belopp per år af 16 kronor 70 öre eller för fem år inalles till 83 kronor 50 öre. Jag hemställer, om det vid sådant förhållande är Första Kammaren värdigt att rörande den finansiella delen af frågan göra så mycket väsen.

För vår modernärning jordbruket är deremot den princip, som här är i fråga, ganska vigtig. Vi se af betänkandet, att här är fråga om icke mindre än 897 tunnland jord, som kunna torrläggas, och dessutom omkring 600 tunnland, förut af vatten öfversvämmad mark, som blifvit nyttiggjorda. Det är således en mycket stor fråga, så vidt den ses från jordbruksintressets synpunkt. Och kan man då understödja ett sådant företag med den lilla uppoffringen af 83 kronor 50 öre, så hoppas jag äfven, att majoriteten i denna Kammare icke skall hysa betänkligheter vid att för så billigt pris förbarna sig öfver de stackars hemmansegarne. Det är ju mycket möjligt, att de skött sig illa och kunnat utföra företaget mycket billigare än som nu skett, och att de icke upprättat så beskaffade räkenskaper, som fordras enligt det dubbla italienska bokhålleriet eller andra dylika metoder. Men nog tyckes det mig, att de det oaktadt hafva rätt att fordra af staten det underseende och tillmötesgående, som deras stora fosterländska företag förtjenar. Vi se ju, hurusom jordbrukets och andra näringars idkare på andra håll belönas med premier för det arbete och den omtanke, de nedlägga för att förbättra och bringa till fulländning sina respektive näringars alster. Här är fråga om en obetydlig summa, lemnad icke såsom premium utan såsom lån. Och mig synes det, såsom om man borde icke allenast bevilja det begärda anståndet utan äfven gifva premium åt dessa män, hvilka i så betydande mån medverkat till den svenska jordens förbättring.

Jag ber att på det varmaste få yrka bifall till deras af Stats-Utskottet nu tillstyrkta framställning.

Friherre af Ugglas: Det har verkligen något förvånat mig, att den siste ärade talaren, hvilken här så ofta brukar framhålla nödvändigheten af att hvarje sak är noga utredd, innan man bifaller den framställning, som dervid är i fråga, här har kunnat tillstyrka bifall till ett förslag, derom enligt min uppfattning all utredning saknas. Jag tror mig kunna försäkra honom, att det icke är den finansiella delen af frågan, som här spelar någon roll; men mot honom skulle jag vilja anmärka, att om också förlusten för staten skulle inskränka sig till dessa 83 kronor 50 öre, så bör man dock å andra sidan komma i häg, att den motsvarande vinsten för dem, som understödet gäller, kommer att fördelas på nära 900 tunnland torrlagd jord och sålunda blir per tunnland ofantligt ringa.

Hvad jag särskildt fäst mig vid i denna fråga är att, på sätt af Utskottets utlåtande inhemtas, bolaget förut ingått till Kongl. Maj:t med begäran om hjälp, men att Kongl. Maj:t måtte hafva ansett sig icke kunna derom göra någon framställning till Riksdagen. Jag vågar antaga, att skälet härtill varit, att Kongl. Maj:t funnit bolagets begäran icke förtjena afseende, allra helst

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kalfven och Fegen.
(Forts.)

Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)

som bolaget vid 1873 års riksdag, på framställning af Kongl. Maj:t, redan erhållit tre års anstånd med inbetalning af ränta och amortering. Kan det då vara skäl för Riksdagen att utan den ringaste utredning af frågan bifalla den nu gjorda framställningen, hvilken visst icke afser någon småsak, ty ett bifall till densamma kan medföra följder, dem man på förhand icke kan så noga beräkna. Skulle detta på enskild motionärs framställning grundade förslag bifallas, så vet jag icke, hvarföre ej alla andra intressenter i liknande företag skulle kunna komma och begära samma förmåner. Hvad jag för min del — utan att yttra mig om det billiga eller obilliga i saken — strängt håller på är, att Kammaren icke bör fatta ett afgörande beslut i en fråga, så outredd som den föreliggande.

Dessutom vill jag fästa uppmärksamheten på, att man icke vet så noga hvad man beslutar, om man bifaller Utskottets förslag. Ty den så kallade "*klämman*" innehåller något helt annat än motiven i betänkandet. I motiven heter det, att bolaget skall betala ränta "*äfvén för den tid, hvarför anstånd med annuitetens erläggande beviljas*". Men i klämman står något helt annat; och om dertföre betänkandet, sådant det nu föreligger, bifalles, så tror jag att bolaget måste anses befriadt från skyldigheten att betala ränta under samma tid, och att icke någon myndighet skall kunna uttaga denna ränta hos bolaget. Jag yrkar dertföre afslag å Utskottets förevarande hemställan.

Herr Widén: Då denna fråga förevar i Stats-Utskottet, kommo samtliga ledamöterna derstädes, till följd af diskussionen och de upplysningar, som derunder meddelades, till den öfvertygelsen, att sökandena voro i behof af någon lindring. Man fann, att de för närvarande icke voro solventa att betala sin amortering på föreskrifvet sätt. Den frågan framstälde sig då, om det kunde vara riktigt handadt från statens sida att bringa dem i det trångmål, att en konkurs blefve oundviklig, der staten då jemte andra ännu större fordringsegare skulle behöfva bevaka sin rätt och helt visst utsätta sig för icke ringa förlust, eller om man icke hellre borde söka att ställa det på sådant sätt, att en dylik olycka kunde förekommas. Utskottet har valt den senare utvägen och tillstyrkt att ett betalningsanstånd skulle beviljas. Staten skulle derigenom icke i någon nämnvärd grad efterskänka sin rätt, utan tvärtom betrygga densamma, i det att denna handling af humanitet emot de nu ansträngda jordbrukarne skulle sätta dem i tillfälle att efter anståndstidens utgång, då de hunnit komma i oqvald besittning af de torrlagda ängsmarkerna, till fullo liqvidera sitt statslån. Det enda, statsverket derigenom komme att förlora, vore ränta på ränta under de fem år, hvarunder anståndet skulle beviljas. För min del kan jag icke finna annat, än att den här föreslagna åtgärden är mycket lämplig, och att Riksdagen borde till densamma lemna sitt bifall. Man har dock vidare invändt, att klämman i betänkandet lede af den otydlighet, att den kunde leda till annat resultat, än som enligt motiveringen

vore åsyftadt. Men dermed är det väl ändock icke så farligt. De ord, som förekomma i klämman, behöfva väl ändock icke nödvändigt föra till den tolkning, som en ledamot af Kammaren velat göra gällande, nemligen att sökandena skulle rent af befrias från betalningsskyldighet i afseende å den under de fem åren upplupna räntan. Och tager man motiveringen i betänkandet till hjälp vid tolkningen, så bör meningen för en och hvar blifva fullt tydlig och klar. Jag skall icke yttra mig vidare i frågan, ty den har redan blifvit af en annan ledamot af Stats-Utskottet tillräckligt och kanske mer än tillräckligt behandlad; och jag vill derföre nu inskränka mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

*Guldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

Friherre Barnekow: Jag skulle ej hafva besvärat Kammaren med något yttrande, om icke Herr Friherre Klinckowström under sitt anförande visat högst märkvärdiga prof på sin förmåga att läsa innantill och att använda multiplikationstabellen. En af oss måste hafva orätt. Jag påstår, att om man befriar en person från skyldighet att betala ränta under fem år, så är han qvitt denna ränta; och den kan sedermera icke sägas vara *ogulden*. Och för att få reda på den förlust staten, under förutsättning af att blott ett betalningsanstånd med räntan under de fem åren lemnades, derigenom skulle komma att lida, multiplicerar jag till en början kapitalet 34,700 kronor med procenten 5, och jag får då till resultat 173,500 kronor. Dividerad med hundra, utvisar denna siffra den årliga räntans belopp eller 1,735 kronor. Vidare multiplicerar jag detta sistnämnda belopp med antalet år, som är fem. Och resultatet häraf blifver 8,675 kronor. Räntan på denna ränta efter fem procent bör enligt min räkning utgöra något mer än 83 kronor 50 öre, hvilket var Friherre Klinckowströms påstående.

Ropen på proposition förnyades.

Friherre von Kræmer: Jag hör att Kammaren är otålig och jag skall därför icke länge upptaga tiden.

Den ärade talaren på stockholmsbänken, Herr Wallenberg, har särskildt fäst sig vid, att Stats-Utskottet skulle hafva utan tillräcklig utredning tillstyrkt ifrågavarande framställning. Under den tid, han satt i Stats-Utskottet, sade han, hade aldrig inträffat, att en sådan ytterligare lindring i lånevilkor blifvit beviljad, utan att framställningen derom kommit från Kongl. Maj:t. I protokollsutdrag af den 24 Januari 1867, som jag här har i min hand, står: *samma dag företogs val af tolf ledamöter i Stats-Utskottet; och blefvo dertill utsedde* (bland andra) *”Herr Wallenberg, André Oscar.”* Vid samma 1867 års riksdag väcktes af Herr J. Stålhammar i Första Kammaren och Herr D. Danielsson i den andra motioner om förlängd räntefrihet för det till utdikning af sjöarne Tjurken, Näfvelsjön, Furusjön och Stensjön m. fl. vattendrag inom Jönköpings län beviljade lån. Ursprungliga lånet var 42,000 kronor

*Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalven och
Fegen.
(Forts.)*

med tre års ränte- och kapitalfrihet. Uti Stats-Utskottets Utlåtande N:r 48 tillstyrktes ytterligare 2 års räntefrihet. Och detta Stats-Utskottets betänkande bifölls af Första Kammaren den 8 April och af Andra Kammaren den 6 April. Äfven då Herr *Wallenberg* var ledamot af Stats-Utskottet, kunde således billighets-skäl och sakskal göra sig gällande mot blott formella betänkligheter.

Den ärade talare, som först hade ordet, framhöll ytterligare i ett senare anförande statens skyldighet att göra sina penningar räntebärande. Jag vill blott om igen anmärka, att staten icke på långt när fullgör denna sin skyldighet, utan att det ofantligt öfvervägande beloppet af statens utgifter går till alls icke räntebärande ändamål. Dessutom vill jag påpeka, att då staten på dylika lån som detta tager fem procent ränta jemte tre procent amortering, kan sådant icke kallas billigt nu för tiden, då staten sjelf lånar upp penningar mot fyra procent. Staten rent af vinner på dessa odlingslån; men om detta är ett klokt sätt att vinna, det lemnar jag åt hvar och en att sjelf afgöra. Emellertid är detta ett ytterligare skäl, hvarför också staten borde kunna medgifva en så obetydlig lindring, som här är i fråga, äfven om det skulle kunna bevisas, att räntan på räntan under tiden komme att uppgå till några hundra kronor. Deremot är det alldeles icke gifvet, att, såsom en talare anmärkte, derföre att hvad staten efterskänker är en obetydlighet, denna lindring äfven är en obetydlighet för hemmansegarne. Summan är visserligen ringa; men fördelen för jordegarne ligger deri, att de icke behöfva göra afbetalningar under de svåra år, då de skulle *börja* draga nytta af företaget. Är det då icke skäl att staten med en *obetydlig* uppoffring lemnar dem ett *kraftigt* handtag?

Äfven andra talare, hvilkas röster här i Kammaren äro af stort inflytande, hafva uppehållit sig vid den formella betänkligheten, att icke Kongl. Maj:t gjort någon framställning till Riksdagen i anledning af bolagets senast hos Kongl. Maj:t gjorda framställning. Jag ber att häremot få erinra, att det nu föreliggande förslaget är enahanda med en af Kongl. Maj:t förut afgifven proposition till en föregående Riksdag om att bevilja bolaget betalningsanstånd, och att denna proposition blef af Riksdagen bifallen. Nu har Kongl. Maj:t remitterat hemmansegarne senaste inlaga till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som, på samma gång den uttryckligen erkänt att företaget är väl utfördt, så att den beräknade marken är vunnen och dessutom frostländigheten i trakten minskad, på rent formella skäl afstyrkt deras ansökning. Under sådana förhållanden förefaller det mig klart, att då Kongl. Maj:t denna gång icke aflåtit proposition till Riksdagen i anledning af den gjorda framställningen, så har sådant endast förorsakats af de två mest formella skäl, dels att en sådan Kongl. proposition förut varit aflåten, dels att Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — trots allt prisande af förslaget — *slutar* sitt utlåtande med ett afstyrkande. Jag tror deremot icke, att Kongl. Maj:ts underlåtenhet att aflåta proposition i ämnet på något sätt har sin grund i

bristande utredning om framställningens befogenhet. Dessutom hafva Herrarne i Stats-Utskottets betänkande å sidan 4 och 5 en mycket fullständig recit af saken.

Slutligen har man än en gång fäst sig vid ordalagen i den så kallade "klämman" och påstått, att statens förlust genom det begärda anståndet skulle blifva något mer än ränta på ränta; och den siste talaren ansåg att ordet "*ogulden*" icke kunde hafva afseende på den ränta, från hvars erläggande under de fem åren bolaget skulle blifva befriadt. Men om man jemför motiveringen och klämman med hvarandra, kan man omöjligen råka i ovisshet om meningen i den senares ordalag. Utskottet anser "*ränta böra af bolaget staten godtgöras äfven för den tid, hvarför anstånd med annuitetens erläggande beviljats*". Och i klämman heter det: "*i den mån sådan ränta är ogulden och med iakttagande af 1868 och 1873 års Riksdags beslut*". 1868 års Riksdags beslut innehöll, att bolaget skulle hafva absolut räntefrihet till 1871 års slut, och 1873 års Riksdags beslut, att det skulle åtnjuta samma frihet till 1875 års slut. Är det då icke tydligt, att räntan skall af dem sedermera erläggas, så att staten blott kommer att förlora ränta på ränta? Öfvertygad om att en annan tolkning icke är möjlig, anhåller jag fortfarande om bifall till betänkandet.

Gäldandet af statslånet till sänkning af sjöarne Kulfven och Fegen.
(Forts.)

Herr Rylander: Jag tror, att jag är den af Kammarens ledamöter, som bäst känner till den ort, som här är i fråga, och jag kan därför upplysa den förste talaren om, att bolaget verkligen behöfver detta anstånd och i annat fall måste göra konkurs. Detta sjösänkingsarbete har visserligen varit för landet nyttigt, ehuru det ej är af så stor betydelse, som i fall vattendraget legat i närheten af lätta kommunikationer. Sådana saknas nu helt och hållet i den trakten. Jag hoppas, att Kammaren på grund af sin kända välvilja icke förvägrar bolaget det begärda biståndet. Ty det kan hända, att det, så snart den torrlagda jorden hunnit uppbrukas och gifva afkastning, kan stå sig och ordentligt fullgöra sina förbindelser. Detta år är det första, som lemnar afkastning af jorden; och naturligtvis åtgår ännu en lång tid, innan de hinna få allting i ordning. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Jag begärde än en gång ordet för att vitsorda riktigheten af de anmärkningar, som Herr Friherre Barnekow gjorde mot min kalkyl. Jag har misstagit mig, och han har rätt. Summan, som staten skulle förlora, gör 433 kronor 75 öre i stället för, så som jag uppgaf, 83 kronor 50 öre. Jag tvekar, när jag ser denna stegrade summa, om jag fortfarande skall våga vädja till Kammarens medlidande. Men jag gör det i alla fall, öfvertygad som jag är, att i samma mån som summan stigit, äfven medlidandet hos Kammarens majoritet vuxit.

En talare på stockholmsbanken sade, att det vore farligt att förändra ingångna låneafstal mellan enskilda och staten. Jag vet icke, om han äfven nämnde liknande afstal mellan enskilda och banker, men jag förmodar det. Jag ber då att få anmärka, att

*Gäldandet
af statslånet
till sänkning
af sjöarne
Kalfven och
Fegen.
(Forts.)*

här var icke så mycket fråga om låne*aftal*; utan dessa hemmans-
egare, hvilka voro i stort behof af penningeunderstöd, fingo nog
underkasta sig de vilkor och föreskrifter, staten behagade be-
stämman, liksom det ofta händer — och jag tror, att Herr Wallen-
berg har en rik erfarenhet att åberopa i den vägen — att låne-
sökande i banker få tacka sin Gud, om de få penningar på de
hårda vilkor, bankerna genom sina styrelser föreskrifva.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Det är, såsom jag sade här om dagen,
att hvar Friherre Klinckowström än börjar, så strandar han all-
tid slutligen på en bank. Han har sökt förklara bort, att här
skulle vara fråga om ett *aftal*, emedan läntagarne måst underkasta
sig, hvad staten såsom långifvare fordrade. Är detta icke obe-
stridligen ett *aftal*? Eller är det kanske fråga om ett tvångslån,
som blifvit påtrugadt läntagarne? För öfrigt är ju här så myc-
ket taladt om den solidariska ansvarigheten för detta bolag, och
Friherre Klinckowström har reducerat statens förlust på affären
till 83 kronor 50 öre, ehuru väl han nu efteråt kommer och säger,
att den skall uppgå till 433 kronor 75 öre. För att emellertid
icke tryckningskostnaden för denna diskussion måtte komma att
uppgå till hela det belopp, hvarom fråga är, tror jag att det är
hög tid att sluta densamma. Och för min del kan jag icke finna
annat, än att om det är så angeläget att bistå bolaget, som här
uppgifves, så läser nog Andra Kammaren bifalla en framställning
af hemmanssegare. Och då kan ju Första Kammaren lugnt afslå
densamma. Ty så länge det oformliga kvarstår i grundlagen, att
man på enskild motion kan framtvinga gemensam votering, bör ju
alltid förevarande syftemål på den vägen kunna vinnas.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition
på bifall till utlåtandet och sedan proposition på afslag derå;
och förklarades sistnämnda proposition vara med öfvervägande ja
besvarad.

Flere ledamöter begärde votering; i anledning hvaraf uppsat-
tes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande
lydelse:

Den, som bifaller Stats-Utskottets Utlåtande N:o 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—33.

Nej—57.

Anmäldes och bordlades Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 19, i anledning af dels Riksdagens Justitieombudsmans framställning om förbättrad lagstiftning angående förvaltningen af omyndigs egendom, dels ock enskild motion i ämnet;

N:o 20, i anledning af väckt motion om tillägg till gällande bestämmelser rörande den kommunala rösträtten i stad; samt

N:o 21, i anledning af väckt motion med förslag till förändrad lydelse af förordningen angående arfsrätt för oäkta barn den 14 April 1866.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
